

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/1999 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta yhteiseksi toiminnaksi vakavan ympäristörikollisuuden torjunnaksi (yhteinen toiminta ympäristörikoksissa)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 15 päivänä kesäkuuta 1999 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta yhteiseksi toiminnaksi vakavan ympäristörikollisuuden torjunnaksi (yhteinen toiminta ympäristörikoksissa) (U 16/1999 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jarmo Littunen, oikeusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Tuomas Aarnio, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Tanska on tehnyt ehdotuksen yhteiseksi toiminnaksi vakavan ympäristörikollisuuden torjumiseksi. Tavoitteena on torjua ympäristörikollisuutta yhdenmukaistamalla jäsenvaltioiden lainsäädäntöä sekä tehostamalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa. Vakava ympäristörikos määritellään raskauttavien asiahaarojen vallitessa tehdyksi kansallisen ympäristölainsäädännön vastaiseksi teoksi tai laiminlyönniksi, joka aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa ympäristölle merkittävää vahinkoa.

Jäsenvaltiot olisivat velvollisia asettamaan riittävän ankaran rangaistustason ympäristörikoksille ja mahdollistamaan oikeushenkilöiden rikosoikeudellisen vastuun. Lisäksi rikokseen liittyvien välineiden ja tuoton takavarikoimisen

ja menetetyksi tuomitsemisen on oltava mahdollista. Vakaviin ympäristörikoksiin olisi sovellettava Euroopan neuvostossa vuonna 1990 tehtyä rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevaa yleissopimusta. Vakavasta ympäristörikoksesta tuomitun henkilön osallistuminen virallista lupaa tai suostumusta edellyttävään toimintaan on voitava tarvittaessa estää. Lisäksi jäsenvaltion olisi varmistettava, että tehokkaat vahingonkorvausta ja ympäristön palauttamista koskevat säännökset ovat sovellettavissa. Valvontaviranomaisilla tulisi olla käytettävissään törkeiden ympäristörikosten esitutkinnassa tarvittavien pakkokeinojen lisäksi muita tehokkaita tutkintavaltuuksia ja -menetelmiä.

Jäsenvaltion viranomaisella olisi oltava toimivalta puuttua valtion alueella tai siellä rekiste-

röidyssä aluksessa tehtyihin rikoksiin taikka jäsenvaltion kansalaisen, jäsenvaltiossa vakituisesti asuvan tai siellä sijaitsevan oikeushenkilön tekemiin vakaviin ympäristörikoksiin.

Jäsenvaltiot olisivat velvollisia laajamittaiseen yhteistyöhön tietojen vaihtamisessa ja vakavien ympäristörikosten tutkinnassa ja syytteen asettamisessa. Yhteinen toiminta sisältäisi säännökset rikosprosessin siirtämisestä jäsenvaltiosta toiseen sekä rangaistuksen täytäntöönpanosta toisessa jäsenvaltiossa. Jäsenvaltio velvoitettaisiin nimeämään yhteysviranomainen, joka huolehtii tietojen keräämisestä ja vaihtamisesta muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Jäsenvaltioiden tulisi ryhtyä toimiin allekirjoittaakseen Euroopan neuvoston yleissopimuk-

sen vuodelta 1998 ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että yhteinen toiminta on sisällöltään tärkeä ja suhtautuu asiaan myönteisesti. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että kaksinkertaisen tai tarpeettoman työn välttämiseksi tulee ensin arvioida yhteisen toiminnan tarpeellisuus selvittämällä jäsenvaltioiden nykyisen lainsäädännön puutteet. Jos puutteita havaitaan, tulee selvittää, miten jäsenvaltioiden liittyminen Euroopan neuvoston ympäristörikossopimukseen vaikuttaa puutteisiin. Yhteisen toiminnan tarpeellisuuteen ja sisältöön voidaan ottaa perusteltu kanta vasta näiden selvitysten valmistuttua.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää tärkeänä, että Euroopan unionin jäsenmaiden kesken kehitetään säännöksiä ja yhteistyötä ympäristörikosten estämiseksi, niiden selvittämiseksi ja oikeudellisen vastuun toteuttamiseksi. Riittävän yhdenmukaiset säännökset ja yhteistyö ovat tarpeen, koska ympäristörikosten vaikutukset voivat ulottua valtioiden rajojen ulkopuolelle. Kansainvälisestä yhteistyöstä on esimerkkinä Euroopan neuvoston vuonna 1998 tehty yleissopimus ympäristörikoksista, jonka Suomi on allekirjoittanut ja joka on tarkoitus ratifioida vuonna 2000.

Suomen ympäristörikoksia koskevat säännökset on uudistettu vuonna 1995. Luvun säännökset ovat kattavia ja hyvin ajan tasalla. Vuonna 1996 uudistetut rikoslain säännökset Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta mahdollistavat rangaistussäännösten soveltamisen myös kansainvälisluonteisiin rikoksiin.

Ehdotuksessa yhteiseksi toiminnaksi on eräitä säännöksiä, jotka edellyttäisivät muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Osa säännösehdotuksista on epäselviä ja ristiriidassa suomalaisen rikosoikeudellisen järjestelmän kanssa.

Näistä syistä valiokunta pitää perusteltuna valtioneuvoston kantaa, että yhteisen toiminnan tarpeellisuus on ensin selvitettävä arvioimalla jäsenvaltioiden lainsäädännön puutteet ja se, onko Euroopan neuvoston ympäristörikossopimus riittävän tehokas vakavien ympäristörikosten estämiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Kari Myllyniemi /kesk
vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Veijo Puhjo /vas
	Leena-Kaisa Harkimo /kok	Susanna Rahkonen /sd
	Jyri Häkämies /kok	Tero Rönni /sd
	Erkki Kanerva /sd	Mauri Salo /kesk
	Toimi Kankaanniemi /skl	Marja Tiura /kok
	Annika Lapintie /vas	Raimo Vistbacka /ps.
	Paula Lehtomäki /kesk	